

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus kokonaisuudessaan

Johdanto

Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot, **ottavat huomioon**, että Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa julistettujen periaatteiden mukaisesti koko ihmiskunnan kaikkien jäsenten synnynnäisen arvon sekä yhtäläisten ja luovuttamattomien oikeuksien tunnustaminen on vapauden, oikeudenmukaisuuden ja rauhan perusta maailmassa,

muistavat, että Yhdistyneiden Kansakuntien kansat ovat peruskirjassa vahvistaneet uskonsa ihmisen perusoikeuksiin, arvoon ja merkitykseen ja ovat päättäneet edistää sosiaalista kehitystä ja parempia elinoloja vapaammissa oloissa,

tunnustavat, että Yhdistyneet Kansakunnat on ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja kansainvälisissä ihmisoikeuksien yleissopimuksissa julistanut ja sopinut, että jokainen ihminen on oikeutettu niissä tunnustettuihin oikeuksiin ja vapauksiin ilman minkäänlaista rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, syntymään tai muuhun seikkaan perustuvaa erotusta,

palauttavat mieliin, että ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa Yhdistyneet Kansakunnat on julistanut lasten olevan oikeutettuja erityiseen huolenpitoon ja apuun,

ovat vakuuttuneita siitä, että perheellä, joka on yhteiskunnan perusryhmä ja sen kaikkien jäsenten ja erityisesti lasten hyvinvoinnin ja kasvun luonnollinen ympäristö, on oikeus saada tarvittavaa suojelua ja apua niin että se pystyy täydellisesti hoitamaan velvollisuutensa yhteiskunnassa,

tunnustavat, että lapsen tulisi persoonallisuutensa täysipainoisen ja sopusointuisen kehityksen vuoksi kasvaa perheessä onnellisuuden, rakkauden ja ymmärtämyksen ilmapiirissä,

ottavat huomioon, että lapsen tulisi olla täysin valmis elämään itsenäistä elämää yhteiskunnassa ja häntä tulisi kasvattaa Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa julistettujen ihanteiden hengessä sekä erityisesti rauhan, ihmisarvon, suvaitsevaisuuden, vapauden, tasa-arvon ja solidaarisuuden hengessä,

muistavat, että erityisen huolenpidon ulottaminen lapseen on todettu Geneven lapsen oikeuksien julistuksessa vuonna 1924 ja Yhdistyneiden Kansakuntien vuonna 1959 hyväksymässä lapsen oikeuksien julistuksessa sekä tunnustettu ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (erityisesti sen 23 ja 24 artiklassa), taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (erityisesti sen 10 artiklassa) ja lasten hyvinvoinnista huolehtivien erityisjärjestöjen ja kansainvälisten järjestöjen säännöissä ja asiaan liittyvissä asiakirjoissa,

muistavat, kuten Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen 20 päivänä marraskuuta 1959 hyväksymässä lapsen oikeuksien julistuksessa todetaan, että "lapsi ruumiillisen ja henkisen kypsymättömyytensä vuoksi tarvitsee erityistä suojelua ja huolenpitoa, siihen luettuna asianmukainen hoito sekä ennen syntymää että sen jälkeen"

palauttavat mieliin julistuksen sosiaalisista ja oikeudellisista periaatteista lasten huollossa ja suojelussa, erityisesti sijaishuollossa sekä kansallisessa että kansainvälisessä lapseksiottamisessa, Yhdistyneiden Kansakuntien vähimmäissäännökset nuoriso-oikeudesta ("Beijingin säännöt") ja julistuksen naisten ja lasten suojelusta hätätilanteissa ja aseellisissa selkkauksissa,

tunnustavat, että kaikissa maailman maissa elää lapsia erittäin vaikeissa oloissa ja että tällaiset lapset tulee erityisesti ottaa huomioon,

ottavat asianmukaisesti huomioon kunkin kansan perinteiden ja kulttuurin merkityksen lapsen suojelussa ja tasapainoisessa kehityksessä,

tunnustavat kansainvälisen yhteistyön merkityksen lasten olojen parantamiseksi kaikissa maissa, erityisesti kehitysmaissa,

ovat sopineet seuraavasta:

I osa

I artikla

Tässä yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä, ellei lapsen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin.

2. artikla

1. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja takaavat tässä yleissopimuksessa tunnustetut oikeudet kaikille niiden lainkäyttövallan alaisille lapsille ilman minkäänlaista lapsen, hänen vanhempiansa tai muun laillisen huoltajansa rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan perustuvaa erottelua.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin toimiin varmistaakseen, että lasta suojellaan kaikenlaiselta syrjinnältä ja rangaistukselta, jotka perustuvat hänen vanhempiansa, laillisten huoltajiensa tai muiden perheenjäsentensä asemaan, toimintaan, mielipiteisiin tai vakaumuksiin.

3 artikla

1. Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

2. Sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan lapselle hänen hyvinvoinnilleen välttämättömän suojelun ja huolenpidon ottaen huomioon hänen vanhempiansa, laillisten huoltajiensa tai muiden hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet. Tähän pyrkiessään sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntö- ja hallintotoimiin.

3. Sopimusvaltiot takaavat, että lasten huolenpidosta ja suojelusta vastaavat laitokset ja palvelut noudattavat toimivaltaisten viranomaisten antamia määräyksiä, jotka koskevat erityisesti turvallisuutta, terveyttä, henkilökunnan määrää ja soveltuvuutta sekä henkilökunnan riittävää valvontaa.

4 artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi. Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteuttamiseksi sopimusvaltiot ryhtyvät mahdollisimman täysimääräisesti tällaisiin toimiin käytettävissä olevien voimavarojensa mukaan ja tarvittaessa kansainvälisen yhteistyön puitteissa.

5 artikla

Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhempien tai paikallisen tavan mukaisen suurperheen tai yhteisön, laillisten holhoojien ja huoltajien tai muiden lapsesta oikeudellisesti vastuussa olevien henkilöiden vastuuta, oikeuksia ja velvollisuuksia tarjota lapselle hänen kehittyvien valmiuksiensa mukaisesti asianmukaista ohjausta ja neuvoa tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien käyttämiseksi.

6 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että jokaisella lapsella on synnynnäinen oikeus elämään.
2. Sopimusvaltiot takaavat lapselle henkiinjäämisen ja kehittymisen edellytykset mahdollisimman täysimääräisesti.

7 artikla

1. Lapsi on rekisteröitävä heti syntymänsä jälkeen, ja hänellä on syntymästään lähtien oikeus nimeen ja kansalaisuuteen sekä mikäli mahdollista, oikeus tuntea vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan.
2. Sopimusvaltiot takaavat näiden oikeuksien toteuttamisen kansallisen lainsäädäntönsä ja asiaankuuluvissa kansainvälisissä asiakirjoissa määriteltyjen velvoitteidensa mukaisesti etenkin silloin, kun lapsi muuten olisi kansalaisuudeton.

8 artikla

1. Sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan lapsen oikeutta säilyttää henkilöllisyytensä, myös kansalaisuutensa, nimensä ja sukulaissuhteensa niin kuin lainsäädännössä niistä määrätään ilman, että niihin puututaan laittomasti.

2. Milloin lapselta on laittomasti riistetty hänen henkilöllisyytensä osittain tai kokonaan, sopimusvaltioiden on annettava hänelle asianmukaista apua ja suojelua pyrkimyksensä nopeasti palauttaa lapselle hänen henkilöllisyytensä.

9 artikla

1. Sopimusvaltiot takaavat, ettei lasta eroteta vanhemmistaan heidän tahtonsa vastaisesti paitsi, kun toimivaltaiset viranomaiset, joiden päätökset voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittaviksi, toteavat soveltuvien lakien ja menettelytapojen mukaisesti sen olevan lapsen edun mukaista. Tällainen päätös saattaa olla tarpeellinen erityistapauksessa, kuten lapsen vanhempien pahoinpidellessä tai laiminlyödessä lasta tai kun vanhemmat asuvat erillään ja on tehtävä päätös lapsen asuinpaikasta.

2. Kaikille asianosaisille on annettava mahdollisuus I kappaleessa tarkoitetuissa toimissa osallistua asian käsittelyyn ja tuoda siinä julki näkökantansa.

3. Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhemmistaan tai vanhemmistaan erossa asuvan lapsen oikeutta ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti, paitsi jos se on lapsen edun vastaista.

4. Mikäli tällainen ero aiheutuu sopimusvaltion aloittamista toimenpiteistä, kuten lapsen vanhemman tai vanhempien pidätyksestä, vangitsemista, maanpakoon määräämisestä, karkotuksesta tai kuolemasta (mukaanlukien valtion huostassa olevan henkilön mistä tahansa syystä aiheutuva kuolema), tämän sopimusvaltion on annettava pyynnöstä lapselle, hänen vanhemmalleen tai milloin aiheellista, muulle perheenjäsenelle olennaiset tiedot poissaolevan perheenjäsenen olinpaikasta, paitsi jos tiedon antaminen saattaisi vahingoittaa lapsen hyvinvointia. Sopimusvaltioiden on edelleen varmistettava, ettei tällaisen pyynnön esittäminen sinänsä aiheuta epäedullisia seurauksia asianosaisille.

10 artikla

1. Sopimusvaltioille 9 artiklan I kappaleessa asetettujen velvoitteiden mukaisesti on lapsen tai hänen vanhempiensa hakemukset jotka koskevat sopimusvaltioon saapumista tai sieltä lähtemistä perheen jälleenyhdistämiseksi käsiteltävä myönteisesti, humanisti ja kiireellisesti. Sopimusvaltiot takaavat lisäksi, että tällaisen hakemuksen esittämisestä ei ole epäedullisia seurauksia hakijoille eikä heidän perheenjäsenilleen.

2. Lapsella, jonka vanhemmat asuvat eri valtioissa, on oikeus säännöllisesti ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä molempiin vanhempiinsa, paitsi poikkeuksellisissa tapauksissa. Tässä tarkoituksessa ja sopimusvaltioille 9 artiklan 2 kappaleessa asetetun veloitteen mukaisesti sopimusvaltioiden on kunnioitettava lapsen ja hänen vanhempiensa oikeutta lähteä mistä tahansa maasta, myös omasta maastaan, ja saapua omaan maahansa. Oikeudelle lähteä maasta voidaan

asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen (ordre public), väestön terveyden ja moraalien tai muiden ihmisten oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi ja jotka ovat sopusoinnussa tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien kanssa.

11 artikla

1. Sopimusvaltiot ryhtyvät toimiin ehkäistäkseen lasten laittomat maastakuljetukset ja ulkomailta palauttamatta jättämiset.
2. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot edistävät kahden- ja monenvälisen sopimusten tekemistä tai olemassa oleviin sopimuksiin liittymistä.

12 artikla

1. Sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskeissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.
2. Tämän toteuttamiseksi lapselle on annettava erityisesti mahdollisuus tulla kuulluksi häntä koskeissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimissa joko suoraan tai edustajan tai asianomaisen toimielimen välityksellä kansallisen lainsäädännön menettelytapojen mukaisesti.

13 artikla

1. Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä. Tämä oikeus sisältää vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia yli rajojen suullisessa, kirjallisessa, painetussa, taiteen tai missä tahansa muussa lapsen valitsemissa muodossa.
2. Tämän oikeuden käytölle voidaan asettaa tiettyjä rajoituksia, mutta vain sellaisia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä:
 - a) muiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi; tai
 - b) kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen (ordre public), tai väestön terveyden tai moraalien suojelemiseksi.

14 artikla

1. Sopimusvaltiot kunnioittavat lapsen oikeutta ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen.
2. Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhempien ja laillisten huoltajien oikeuksia ja velvollisuuksia antaa lapselle ohjausta hänen oikeutensa käyttämisessä tavalla, joka on sopusoinnussa lapsen kehitystason kanssa.

3. Henkilön vapaudelle tunnustaa uskontoaan tai vakaumustaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä yleisen turvallisuuden, järjestyksen, terveyden ja moraalien tai muiden ihmisten perusoikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

15 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden yhdistymisvapauteen ja rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen.

2. Näiden oikeuksien käyttämiselle ei saa asettaa muita rajoituksia kuin sellaisia, jotka ovat säädettyjen lakien mukaisia ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansalliselle ja yleiselle turvallisuudelle, yleiselle järjestykselle (*ordre public*), väestön terveyden tai moraalien suojelemiseksi tai muiden ihmisten vapauksien tai oikeuksien suojelemiseksi.

16 artikla

1. Lapsen yksityisyyteen, perheeseen, kotiin tai kirjeenvaihtoon ei saa puuttua mielivaltaisesti tai laittomasti eikä hänen kunniaansa tai mainettansa saa laittomasti halventaa.

2. Lapsella on oikeus lain suojaan tällaiselta puuttumiselta ja halventamiselta.

17 artikla

Sopimusvaltiot tunnustavat joukkotiedotusvälineiden tärkeän tehtävän ja takaavat, että lapsi saa tietoa monenlaisista kansallisista ja kansainvälisistä lähteistä, erityisesti niistä, joiden toiminta tähtää hänen sosiaalisen, hengellisen ja moraalisen hyvinvointinsa sekä ruumiillisen terveytensä ja mielenterveytensä edistämiseen. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot:

- a) rohkaisevat tiedotusvälineitä levittämään lapsen sosiaalista ja sivistyksellistä kehitystä edistävää ja 29 artiklan hengen mukaista tietoa ja aineistoa;
- b) rohkaisevat kansainvälistä yhteistyötä erilaisista sivistyksellisistä, kansallisista tai kansainvälisistä lähteistä olevan tällaisen tiedon ja aineiston tuottamiseksi, vaihtamiseksi ja levittämiseksi;
- c) rohkaisevat lastenkirjojen tuottamista ja levittämistä;
- d) rohkaisevat tiedotusvälineitä kiinnittämään erityistä huomiota vähemmistöryhmiin kuuluvien tai alkuperäiskansojen lasten kielellisiin tarpeisiin;
- e) rohkaisevat kehittämään asianmukaisia ohjelmia lasten suojelemiseksi heidän hyvinvoinnilleen vahingolliselta tiedolta ja aineistolta muistaen 13 ja 18 artiklojen määräykset.

18 artikla

1. Sopimusvaltiot pyrkivät parhaansa mukaan takaamaan sen periaatteen tunnustamisen, että vanhemmat vastaavat yhteisesti lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Vanhemmilla tai tapauksesta riippuen laillisilla huoltajilla ja holhoojilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Lapsen edun on määrättävä heidän toimintansa.

2. Tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien takaamiseksi ja edistämiseksi sopimusvaltiot antavat vanhemmille ja muille laillisille huoltajille asianmukaista apua heidän hoitaessaan lastenkasvatustehtävänsä sekä huolehtivat lastensuojelulaitosten ja -palvelujen kehittämisestä.

3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin taatakseen, että työssäkäyvien vanhempien lapsilla on oikeus hyödyntää heille tarkoitettuja lastenhoitopalveluita ja -laitoksia.

19 artikla

1. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimiin suojellakseen lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä, mukaanlukien seksuaalinen hyväksikäyttö, silloin kun hän on vanhempansa, muun laillisen huoltajansa tai kenen tahansa muun hoidossa.

2. Tällaisten suojelutoimien tulisi tarvittaessa sisältää tehokkaita menetelmiä sosiaalisten ohjelmien perustamiseksi, joiden avulla lasta ja hänestä huolehtivia henkilöitä tuettaisiin, samoin kuin menetelmiä edellä kuvattujen lasten pahoinpitelytapauksen ehkäisemiseksi, tunnistamiseksi, raportoimiseksi, käsiteltäväksi saattamiseksi, tutkimiseksi, hoitamiseksi ja jatkoseurannaksi sekä tarvittaessa oikeuslaitoksen asiaan puuttumiseksi.

20 artikla

1. Lapselle, joka on tilapäisesti tai pysyvästi vailla perheen turvaa tai jonka edun mukaista ei ole antaa hänen pysyä perhepiirissä, on oikeus valtion antamaan erityiseen suojeluun ja tukeen.

2. Sopimusvaltiot takaavat tällaiselle lapselle vaihtoehtoisen hoidon kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

3. Tämä hoito voi muun muassa olla sijaisperhehoito, islamin lain mukainen kafala, lapseksiotto tai tarvittaessa sijoitus sopivaan lastensuojelulaitokseen. Ratkaisua harkittaessa on asianmukaista huomiota kiinnitettävä jatkuvuuden toivottavuuteen lapsen kasvatuksessa ja lapsen etniseen, uskonnolliseen, sivistykselliseen ja kielelliseen taustaan.

21 artikla

Sopimusvaltiot, jotka tunnustavat tai sallivat lapseksiottamisen, takaavat että kaikessa ensisijainen huomio kiinnitetään lapsen etuun ja ne:

- a) takaavat, että lapseksiottamisen voivat vahvistaa vain toimivaltaiset viranomaiset, jotka soveltuvan lainsäädännön ja menettelytapojensa mukaisesti sekä kaikkien asiaan liittyvien ja luotettavien tietojen perusteella toteavat, että lapseksiottaminen voidaan sallia ottaen huomioon lapsen asema ja hänen suhteensa vanhempiinsa, sukulaisiinsa ja laillisiin huoltajiinsa ja että tarvittaessa asianosaiset ovat antaneet tietoisensa suostumuksensa lapseksiottamiseen saatuaan asianmukaista ottolapsineuvontaa;
- b) tunnustavat, että kansainvälistä lapseksiottamista voidaan harkita vaihtoehtoisena hoitomuotona,

jos lasta ei voida sijoittaa sijaisperheeseen tai ottaa lapseksi tai millään muulla sopivalla tavalla hoitaa lapsen omassa maassa;

c) takaavat, että toiseen maahan lapseksi otettava lapsi nauttii vastaavista turvatoimista ja -tasosta kuin kansallisessa lapseksiottamisessa;

d) ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin varmistaakseen, ettei kansainvälinen lapseksiottaminen asiattomasti hyödytä asianosaisia taloudellisesti;

e) edistävät tämän artiklan päämääriä tekemällä tarvittaessa kahden- tai monenvälisiä sopimusjärjestelyjä tai sopimuksia ja pyrkivät siinä yhteydessä takaamaan, että toimivaltaiset viranomaiset ja toimielimet hoitavat lapsen sijoittamisen toiseen maahan.

22 artikla

1. Sopimusvaltiot ryhtyvät tarpeellisiin toimiin taatakseen, että lapsi joka yksin tai yhdessä vanhempiensa tai kenen tahansa muun henkilön kanssa anoo pakolaisen asemaa tai jota pidetään pakolaisena soveltuvien kansainvälisen tai kansallisen oikeuden ja menettelytapojen mukaan, saa asianmukaista suojelua ja humanitaarista apua voidakseen nauttia tässä yleissopimuksessa ja muissa sellaisissa kansainvälisissä ihmisoikeuksia ja humanitaarista oikeutta koskevista asiakirjoissa tunnustettuja oikeuksia, joiden osapuolia kyseiset valtiot ovat.

2. Tämän toteuttamiseksi sopimusvaltiot osallistuvat, siten kuin katsovat tarpeelliseksi, Yhdistyneiden Kansakuntien ja muiden toimivaltaisten, hallitustenvälisten tai Yhdistyneiden Kansakuntien kanssa yhteistyössä olevien kansalaisjärjestöjen ponnisteluihin tällaisen lapsen suojelemiseksi ja avustamiseksi sekä pakolaislapsen vanhempien tai muiden perheenjäsenten jäljittämiseksi, jotta saataisiin lapsen ja hänen perheensä jälleenyhdistämisen kannalta välttämättömiä tietoja. Silloin kun vanhempia tai muita perheenjäseniä ei löydetä, lapsen on saatava sellaista suojelua kuin syystä tai toisesta perheen turvaa pysyvästi tai tilapäisesti vailla olevalle lapselle tämän yleissopimuksen mukaisesti annetaan.

23 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että henkisesti tai ruumiillisesti vammaisen lapsen tulisi saada nauttia täysipainoisesta ja hyvästä elämästä oloissa, jotka takaavat ihmisarvon, edistävät itseluottamusta ja helpottavat lapsen aktiivista osallistumista yhteisönsä toimintaan.

2. Sopimusvaltiot tunnustavat vammaisen lapsen oikeuden saada erikoishoitoa sekä rohkaisevat ja varmistavat avun ulottamisen käytettävissä olevien voimavarojensa mukaisesti siihen oikeutettuihin lapsiin sekä heidän hoidostaan vastaaviin henkilöihin, silloin kun apua on haettu ja kun se soveltuu lapsen tilanteeseen ja hänen vanhempiensa tai muiden hoitajiensa olosuhteisiin.

3. Tunnustaen vammaisen lapsen erityistarpeet tämän artiklan 2 kappaleen määräysten mukaista apua on annettava tarvittaessa kiinnittäen huomiota vanhempien tai lapsen muiden hoitajien varallisuuteen. Apu on suunniteltava varmistamaan vammaisen lapsen mahdollisuus koulunkäyntiin, koulutukseen, terveydenhoito- ja kuntoutuspalveluihin, ammattikoulutukseen ja virkistystoimintaan siten, että lapsi sopeutuu mahdollisimman hyvin häntä ympäröivään yhteiskuntaan ja että hän

saavuttaa mahdollisimman korkean yksilökohtaisen kehitystason, sivistyksellinen ja henkinen mukaan luettuina.

4. Sopimusvaltiot edistävät kansainvälisen yhteistyön hengessä asianmukaisen terveydenhoitoa sekä vammaisten lasten lääketieteellistä, psykologista ja toiminnallista hoitoa sekä yleissivistävää ja ammattikoulutusta koskevan tiedon vaihtoa, mukaan lukien myös tietojen levittäminen ja saanti. Tavoitteena on auttaa sopimusvaltioita parantamaan valmiuksiaan ja taitojaan sekä laajentamaan kokemuksiaan mäillä aloilla. Tässä on erityistä huomiota kiinnitettävä kehitysmaiden tarpeisiin.

24 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että lapsella on oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta sekä sairauksien hoitamiseen ja kuntoutukseen tarkoitetuista palveluista.

2. Sopimusvaltiot pyrkivät varmistamaan, ettei yksikään lapsi joudu luopumaan oikeudestaan nauttia tällaisista terveyspalveluista. Sopimusvaltiot pyrkivät tämän oikeuden täysimääräiseen toteuttamiseen ja ryhtyvät asianmukaisiin toimiin erityisesti:

- a) vähentääkseen imeväis- ja lapsikuolleisuutta;
- b) varmistaa, että kaikki lapset saavat välttämättömän lääkärin- ja terveydenhoidon, jossa painottuu perusterveydenhoidon kehittäminen,
- c) taistellakseen tauteja ja aliravitsemusta vastaan myös perusterveydenhuollon tasolla, muun muassa käyttämällä helposti saatavilla olevaa teknologiaa ja huolehtimalla riittävän ravintopitoisen ruoan ja puhtaan juomaveden saatavuudesta ottaen huomioon ympäristön pilaantumisen vaarat ja riskit;
- d) taatakseen asianmukaisen terveydenhoidon odottaville ja synnyttäneille äideille;
- e) varmistaa, että yhteiskunnan kaikki kerrokset, erityisesti vanhemmat ja lapset, saavat tietoa ja opetusta ja että heitä tuetaan käyttämään saamiaan perustietoja lapsen terveydestä ja ravinnosta, rintaruokinnan eduista, ympäristöhygieniasta ja onnettomuuksien ehkäisystä;
- f) kehittääkseen ehkäisevää terveydenhuoltoa, vanhempainohjausta sekä perhekasvatusta ja -palveluja.

3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tehokkaisiin ja tarkoituksenmukaisiin toimiin poistaakseen lasten terveydelle vahingollisia perinteisiä tapoja.

4. Sopimusvaltiot sitoutuvat edistämään ja kannustamaan kansainvälistä yhteistyötä toteuttaakseen asteittain tässä artiklassa tunnustetun oikeuden toteuttamisen kokonaisuudessaan. Tässä kiinnitetään erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin.

25 artikla

Sopimusvaltiot tunnustavat lapselle, jonka toimivaltaiset viranomaiset ovat sijoittaneet hänen huoltonsa järjestämiseksi, hänen suojelemiseksi tai hänen ruumiillisen tai henkisen terveytensä hoitoa varten, oikeuden hänelle annetun hoidon ja hänen sijoitukseensa liittyvien muiden olosuhteiden ajoittaiseen tarkistamiseen.

26 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden nauttia sosiaaliturvasta, mukaan luettuna sosiaalivakuutus, ja ryhtyvät välttämättömiin toimiin tämän oikeuden täydeksi toteuttamiseksi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.
2. Näitä etuuksia myönnettäessä olisi tarvittaessa otettava huomioon lapsen ja hänen elatuksestaan vastuussa olevien henkilöiden varallisuus ja olosuhteet, kuten myös muut lapsen esittämään tai hänen puolestaan esitettyyn hakemukseen vaikuttavat seikat.

27 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden hänen ruumiillisen, henkisen, hengellisen, moraalisen ja sosiaalisen kehityksensä kannalta riittävään elintasoon.
2. Vanhemmilla tai muilla lapsen huollosta vastaavilla on ensisijainen velvollisuus kykyjensä ja taloudellisten mahdolluuksiensa mukaisesti turvata lapsen kehityksen kannalta välttämättömät elinolosuhteet.
3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kansallisten olosuhteidensa ja varojensa mukaisesti tarpeellisiin toimiin tukeakseen vanhempia ja muita lapsesta vastuussa olevia tämän oikeuden toteuttamisessa sekä antavat tarvittaessa aineellista apua ja tukevat ohjelmia, joissa kiinnitetään huomiota erityisesti ravintoon, vaatetukseen ja asumiseen.
4. Sopimusvaltiot pyrkivät kaikin mahdollisin keinoin turvaamaan lapsen elatusmaksujen saannin vanhemmilta tai muilta lapsesta taloudellisessa vastuussa olevilta niin sopimusvaltiossa kuin ulkomailtakin. Erityisesti silloin kun lapsesta taloudellisessa vastuussa oleva asuu eri maassa kuin lapsi, sopimusvaltiot edistävät kansainvälisiin sopimuksiin liittymistä tai niiden tekemistä sekä muiden asianmukaisten järjestelyjen tekemistä.

28 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden saada opetusta, ja toteuttaakseen tämän oikeuden asteittain ja yhtäläisesti kaikille ne erityisesti:
 - a) tekevät pakolliseksi perusasteen koulutuksen, jonka tulee olla maksutta kaikkien saatavilla;
 - b) tukevat erilaisten keskiasteen koulutusmuotojen kehittämistä, mukaan luettuina opinto- ja ammatinvalinnanohjaus, saattavat ne jokaisen lapsen ulottuville ja ryhtyvät tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin, kuten maksuttoman opetuksen käyttöönottamiseen ja taloudellisen tuen antamiseen sitä tarvitseville;
 - c) saattavat kaikin tarkoituksenmukaisin keinoin korkea-asteen koulutuksen kaikkien ulottuville heidän kykyjensä perusteella;
 - d) tuovat opetukseen ja ammattikoulutukseen liittyvän tiedon ja ohjauksen kaikkien lasten saataville ja ulottuville;
 - e) ryhtyvät toimenpiteisiin koulunkäynnin säännöllisyyden edistämiseksi ja koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseksi.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin taatakseen, että kurinpito kouluissa tapahtuu tavalla, joka on lapsen ihmisarvon mukaista ja sopusoinnussa tämän yleissopimuksen kanssa.

3. Sopimusvaltiot edistävät ja kannustavat kansainvälistä yhteistyötä koulutukseen liittyvissä asioissa pyrkien erityisesti poistamaan tietämättömyyden ja lukutaidottomuuden koko maailmasta ja helpottamaan tieteellisen ja teknisen tiedon sekä nykyaikaisten opetusmenetelmien hyödyntämistä. Tässä kiinnitetään erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin.

29 artikla

1. Sopimusvaltiot ovat yhtä mieltä siitä, että lapsen koulutuksen tulee pyrkiä:

- a) lapsen persoonallisuuden, lahjojen sekä henkisten ja ruumiillisten valmiuksien mahdollisimman täyteen kehittämiseen;
- b) ihmisoikeuksien ja perusvapauksien sekä Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteiden kunnioittamisen kehittämiseen;
- c) kunnioituksen edistämiseen lapsen vanhempia, omaa sivistyksellistä identiteettiä, kieltä ja arvoja, lapsen asuin- ja synnyinmaan kansallisia arvoja sekä hänen omastaan poikkeavia kulttuureita kohtaan;
- d) lapsen valmistamiseen vastuulliseen elämään vapaassa yhteiskunnassa ymmärryksen, rauhan, suvaitsevaisuuden, sukupuolten välisen tasa-arvon ja kaikkien kansakuntien, etnisten, kansallisten ja uskonnollisten ryhmien sekä alkuperäiskansoihin kuuluvien henkilöiden välisen ystävyyden hengessä;
- e) kunnioituksen edistämiseen elinympäristöä kohtaan.

2. Minkään tämän artiklan tai 28 artiklan osan ei pidä tulkita rajoittavan yksilöiden ja yhteisöjen oikeutta perustaa ja johtaa oppilaitoksia edellyttäen kuitenkin aina, että noudatetaan tämän artiklan I kappaleessa esitettyjä periaatteita ja vaatimusta, että tällaisessa laitoksissa annetun koulutuksen tulee vastata valtion asettamaa vähimmäistasoa.

30 artikla

Niissä maissa, joissa on etnisiä, uskonnollisia tai kielellisiä vähemmistöryhmiä tai alkuperäiskansoihin kuuluvia henkilöitä, tällaiseen vähemmistöryhmään tai alkuperäiskansaan kuuluvalta lapselta ei saa kieltää oikeutta nauttia yhdessä ryhmän muiden jäsenten kanssa omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään.

31 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden lepoon ja vapaa-aikaan, hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin.

2. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja edistävät lapsen oikeutta osallistua kaikkeen kulttuuri- ja taide-elämään ja kannustavat sopivien ja yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamista kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintoihin.

32 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden tulla suojelluksi taloudelliselta hyväksikäytöltä sekä sellaiselta työnteolta, joka todennäköisesti vaarantaa tai haittaa hänen koulutustaan tai on vahingollista hänen terveydelleen tai ruumiilliselle, henkiselle, moraaliseen tai sosiaaliselle kehitykselleen.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimenpiteisiin taatakseen tämän artiklan toteuttamisen. Tässä tarkoituksessa ja ottaen huomioon muiden kansainvälisten asiakirjojen asiaankuuluvat säännökset sopimusvaltiot erityisesti:

- a) määrittävät vähimmäisikärajan tai -rajat työhön otettaville;
- b) antavat tarpeelliset työaika- ja työoloja koskevat säännökset; ja
- c) säätävät sopivat rangaistukset ja muut pakotteet taatakseen tämän artiklan tehokkaan täytäntöönpanon.

33 artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin, lainsäädännölliset, hallinnolliset, sosiaaliset ja koulutukselliset toimenpiteet mukaanluettuina, suojellakseen lapsia asiaankuuluvissa kansainvälisissä sopimuksissa määriteltyjen huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden luvattomalta käytöltä sekä estääkseen lasten käytön näiden aineiden laittomassa tuotannossa ja kaupassa.

34 artikla

Sopimusvaltiot sitoutuvat suojelemaan lasta kaikilta seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön muodoilta. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot ryhtyvät erityisesti kaikkiin tarkoituksenmukaisiin kansallisiin sekä kahden- ja monenvälisiin toimenpiteisiin estääkseen:

- a) lapsen houkuttelemisen tai pakottamisen osallistumaan laittomiin seksuaalisiin tekoihin;
- b) lasten hyväksikäytön prostituutiossa tai muussa laittomassa seksuaalisen toiminnan harjoittamisessa;
- c) lasten hyväksikäytön pornografisissa esityksissä tai aineistoissa.

35 artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin kansallisiin sekä kahden- ja monenvälisiin toimenpiteisiin estääkseen lasten ryöstämisen, myynnin ja kauppaamisen missään tarkoituksessa ja muodossa.

36 artikla

Sopimusvaltiot suojelevat lasta kaikilta muilta hänen hyvinvointiaan jollain tavoin uhkaavilta hyväksikäytön muodoilta.

37 artikla

Sopimusvaltiot takaavat, että

- a) lasta ei kiduteta, eikä kohdella tai rangaista julmalla, epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla. Kuolemanrangaistusta tai elinkautista tuomiota ilman vapauttamismahdollisuutta ei tule langettaa alle 18-vuotiaana tehdyistä rikoksista;
- b) lapselta ei saa riistää hänen vapauttaan laittomasti tai mielivaltaisesti. Lapsen pidättämisessä, muussa vapaudenriistossa tai vangitsemisessä tulee noudattaa lakia ja näihin toimiin on turvaututtava vasta viimeisenä ja mahdollisimman lyhytaikaisena keinona;
- c) vapaudenriiston kohteeksi joutunutta lasta on kohdeltava inhimillisesti ja kunnioittaen synnynnäistä ihmisarvoa ottaen huomioon hänen ikäistensä tarpeet. Erityisesti on vapaudenriiston kohteeksi joutunutta lasta pidettävä erillään aikuisista, paitsi silloin kun katsotaan olevan lapsen edun mukaista menetellä toisin. Jokaisella lapsella on oikeus pitää yhteyttä perheeseensä kirjeitse ja vierailukäynnein, paitsi poikkeuksellisissa olosuhteissa;
- d) vapaudenriiston kohteeksi joutuneella lapsella on oikeus pikaiseen oikeus- ja muuhun apuun samoin kuin oikeus kiistää vapaudenriiston laillisuus tuomioistuimessa tai muun toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen edessä ja oikeus saada pikainen päätös missä tahansa tällaisessa asiassa.

38 artikla

1. Sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan niitä kansainvälisen humanitäärisen oikeuden sääntöjä, jotka soveltuvat niihin aseellisissa selkkauksissa ja joilla on merkitystä lapsen kannalta, sekä takaamaan kunnioituksen näitä sääntöjä kohtaan.
2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistaakseen, etteivät alle 15-vuotiaat henkilöt suoranaisesti osallistu vihollisuuksiin.
3. Sopimusvaltiot pidättäytyvät värväämästä asevoimiinsa henkilöä, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta. Kutsuessaan palvelukseen niitä, jotka ovat täyttäneet 15 vuotta mutta eivät 18 vuotta, sopimusvaltiot pyrkivät antamaan etusijan tämän ikäryhmän vanhimmille.
4. Sopimusvaltiot ryhtyvät kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisten siviiliväestön suojelua koskevien velvoitteidensa mukaisesti kaikkiin mahdollisiin toimiin suojellakseen ja hoitaakseen lapsia, joihin aseellinen selkkaus vaikuttaa.

39 artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin edistääkseen minkä tahansa laiminlyönnin, hyväksikäytön, pahoinpitelyn, kidutuksen tai muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen, tai aseellisen selkkauksen uhriksi joutuneen lapsen ruumiillista ja henkistä toipumista sekä yhteiskunnallista sopeutumista. Toipumisen ja sopeutumisen on tapahduttava ympäristössä, joka edistää lapsen terveyttä, itsekunnioitusta ja ihmisarvoa.

40 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaiselle lapselle, jonka väitetään syyllistyneen rikoslain rikkomiseen, jota syytetään siitä tai jonka on todettu sitä rikkoneen, oikeuden tulla kohdelluksi tavalla, joka edistää lapsen ihmisarvoa ja arvokkuutta, joka vahvistaa lapsen kunnioitusta muiden ihmisoikeuksia ja perusvapauksia kohtaan sekä ottaa huomioon lapsen iän ja pyrkimyksen edistää hänen yhteiskunnallista sopeutumistaan ja rakentavan roolin omaksumista yhteiskunnassa.

2. Tämän toteuttamiseksi ja ottaen huomioon kansainvälisten asiakirjojen asiaankuuluvat määräykset sopimusvaltiot takaavat erityisesti, että:

a) lapsen ei väitetä syyllistyneen rikoslain rikkomiseen, häntä ei syytetä siitä tai hänen ei todeta rikkoneen sitä tekojen tai laiminlyöntien perusteella, jotka eivät tekohekellä olleet kiellettyjä kansallisessa lainsäädännössä tai kansainvälisessä oikeudessa;

b) lapsella, jonka väitetään syyllistyneen tai jota syytetään rikoslain rikkomisesta, on ainakin seuraavat takeet;

i) häntä pidetään syyttömänä, kunnes hänet lain mukaan todetaan syylliseksi;

ii) hänelle on ilmoitettava viipymättä ja suoraan, tai tarvittaessa vanhempiensa tai laillisten huoltajiensa välityksellä häntä vastaan esitetyt syytteet, ja hänellä on oikeus saada oikeusapua tai muuta asianmukaista apua puolustuksensa valmistelussa sekä sen esittämisessä;

iii) hänen on viipymättä saatava lainsäädännön mukaisesti asiansa toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen tai oikeudellisen elimen päätettäväksi rehellisessä oikeudenkäynnissä oikeus- tai muun asianmukaisen avustajan läsnäollessa ja ottaen erityisesti huomioon lapsen iän, hänen tilanteensa, hänen vanhempansa tai lailliset holhoojansa tai huoltajansa läsnäollessa, ellei sen todeta olevan lapsen edun vastaista;

iv) häntä ei saa pakottaa todistamaan tai tunnustamaan syyllisyyttään. Hänen on voitava kuulustella tai kuulustelluttaa vastapuolen todistajia sekä saada hänen puolestaan esiintyvät todistajat kutsutuiksi ja kuulustelluiksi tasapuolisuuden nimissä;

v) jos hänen katsotaan rikkoneen lakia, hänellä on oikeus saada tämä päätös ja sen perusteella määrätyt toimenpiteet korkeamman toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen tai oikeudellisen elimen käsiteltäväksi lainsäädännön mukaisesti;

vi) hänen on saatava maksutta tulkin apua, jos hän ei ymmärrä tai puhu kieltä, jolla asiaa käsitellään;

vii) hänen yksityisyyttään on kunnioitettava täydellisesti asian käsittelyn kaikissa vaiheissa.

3. Sopimusvaltiot pyrkivät edistämään sellaisten lakien säätämistä, menettelytapojen ja viranomaisten asettamista ja laitosten perustamista, jotka soveltuvat erityisesti lapsiin, joiden väitetään syyllistyneen, joita syytetään tai joiden on todettu rikkoneen rikoslakia, ja erityisesti:

a) säätämällä vähimmäisiän, jota nuorempia lapsia ei pidetä kelpoisina rikkomaan rikoslakia;

b) aina milloin mahdollista ja toivottavaa, ryhtymään muihin kuin oikeudellisiin toimenpiteisiin tällaisten lasten kohdalla, edellyttäen, että ihmisoikeuksia ja oikeusturvaa kunnioitetaan täydellisesti.

4. Sen varmistamiseksi, että lapsia kohdellaan heidän hyvinvoinnilleen sopivalla sekä heidän olosuhteisiinsa ja rikkomukseensa oikeassa suhteessa olevalla tavalla, on oltava mahdollisuus erilaisiin järjestelyihin, kuten huolenpitoon, ohjausta ja valvontaa koskeviin päätöksiin, neuvontaan, viranomaisvalvontaan, sijaisperhehoitoon, opetus- ja ammattikoulutusohjelmiin ja muihin laitossijoituksen vaihtoehtoihin.

41 artikla

Mikään tässä yleissopimuksessa ei vaikuta määräyksiin, jotka edistävät paremmin lapsen oikeuksien toteutumista, ja joita voi olla:

- a) sopimusvaltion lainsäädännössä; tai
- b) sopimusvaltiota sitovassa kansainvälisessä oikeudessa.

II osa

42 artikla

Sopimusvaltiot sitoutuvat saattamaan yleissopimuksen periaatteet ja määräykset yleisesti niin aikuisten kuin lastenkin tietoon tarkoituksenmukaisesti ja aktiivisesti.

43 artikla

1. Tarkastelemaan sopimusvaltioiden edistymistä tämän yleissopimuksen velvoitteiden täyttämässä perustetaan lapsen oikeuksien komitea, joka hoitaa jäljempänä määriteltyjä tehtäviä.
2. Komitea koostuu kahdeksastatoista korkean moraalin ja tämän yleissopimuksen alueelta hyvän asiantuntemuksen omaavasta asiantuntijasta. Sopimusvaltiot valitsevat komitean jäsenet kansalaistensa keskuudesta ja he toimivat komiteassa henkilökohtaisessa ominaisuudessaan. Jäsenten valinnassa on kiinnitettävä huomiota tasapuoliseen maantieteelliseen jakaumaan ja siihen, että keskeisimmät oikeusjärjestelmät ovat edustettuina.
3. Komitean jäsenet valitaan salaisilla vaaleilla sopimusvaltioiden nimeämistä
4. henkilöistä. Kukin sopimusvaltio voi asettaa ehdokkaaksi yhden kansalaisensa. Komitean ensimmäinen jäsenvaali pidetään viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän yleissopimuksen voimaantulosta ja sen jälkeen joka toinen vuosi. Vähintään neljä kuukautta ennen kutakin vaalia Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin on lähetettävä sopimusvaltioille kirje, jossa pyydetään näitä nimeämään ehdokkaansa kahden kuukauden kuluessa. Pääsihteerin laatii sen jälkeen kaikista nimetyistä henkilöistä aakkosjärjestyksessä olevan luettelon, josta käy ilmi heidän nimenneet sopimusvaltiot, ja antaa sen tämän jälkeen yleissopimuksen sopimusvaltioiden tiedoksi.
5. Vaali toimitetaan pääsihteerin koollekutsumissa sopimusvaltioiden kokouksissa Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa. Nämä kokoukset ovat päätösvaltaisia, kun läsnä on kaksi kolmasosaa sopimusvaltioista, ja komiteaan tulevat valituiksi ne, jotka saavat eniten ääniä ja enemmistön läsnäolevien ja äänestävien sopimusvaltioiden edustajien äänistä.
6. Komitean jäsenet valitaan nelivuotiskaudeksi. Heidät voidaan valita uudestaan, jos heidät nimetään uudelleen ehdokkaiksi. Ensimmäisessä vaalissa valituista jäsenistä viiden toimikausi päättyy kahden vuoden kuluttua. Sopimusvaltioiden kokouksen puheenjohtaja valitsee arvalla nämä viisi jäsentä välittömästi ensimmäisen vaalin jälkeen.

7. Jos komitean jäsen kuolee, eroaa tai ilmoittaa ettei jostain muusta syystä voi hoitaa tehtäviään komiteassa, sopimusvaltio, joka oli nimennyt henkilön ehdokkaaksi nimittää toisen asiantuntijan kansalaistensa joukosta tämän tilalle hänen kaudestaan jäljellä olevaksi ajaksi. Nimitys on alistettava komitean hyväksyttäväksi.

8. Komitea hyväksyy omat menettelytapasääntönsä.

9. Komitea valitsee toimihenkilönsä kaksivuotiskaudeksi.

10. Komitean kokoukset järjestetään tavallisesti Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa tai missä tahansa muussa komitean päättämässä paikassa. Komitea kokoontuu yleensä vuosittain. Tämän yleissopimuksen sopimusvaltioiden kokous tekee päätöksen komitean kokousten kestosta ja tarkistaa päätöstä tarvittaessa. Päätös alistetaan yleiskokouksen hyväksyttäväksi.

11. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri huolehtii, että komitealla on käytössään tarvittava henkilökunta ja työtilat, jotta komitea voi hoitaa tämän yleissopimuksen mukaiset tehtävänsä tehokkaasti.

12. Komitean jäsenet palkkaa Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen päättämin ehdoin.

44 artikla

1. Sopimusvaltiot antavat Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin välityksellä komitealle raportit suorittamistaan toimenpiteistä, joilla pannaan täytäntöön tässä yleissopimuksessa tunnustettuja oikeuksia, ja näiden oikeuksien nauttimisesta tapahtuneesta edistymisestä:

- a) kahden vuoden kuluessa siitä, kun yleissopimus on tullut voimaan asianomaiseen sopimusvaltioon nähden;
- b) sen jälkeen joka viides vuosi.

2. Tämän artiklan mukaisesti tehdyissä raporteissa on osoitettava niitä mahdollisia tekijöitä ja vaikeuksia, jotka vaikuttavat tämän yleissopimuksen mukaisten velvoitteiden täyttämiseen. Raporteissa on myös oltava riittävästi tietoja, jotta komitea voi saada kattavan käsityksen yleissopimuksen noudattamisesta kyseisessä maassa.

3. Sopimusvaltioon, joka on antanut komitealle perusteellisen ensiraportin, ei tarvitse seuraavissa I b kappaleen mukaisissa raporteissa toistaa aikaisemmin komitealle toimitettuja perustietoja.

4. Komitea voi pyytää sopimusvaltiolta yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä lisätietoja.

5. Komitea antaa joka toinen vuosi talous- ja sosiaalineuvoston välityksellä Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokoukselle raportin toiminnastaan.

6. Sopimusvaltiot julkistavat omat raporttinsa laajalti yleisölle omassa maassaan.

45 artikla

Jotta yleissopimuksen tehokasta täytäntöönpanoa voitaisiin edistää ja kansainvälistä yhteistyötä sen kattamalla alalla rohkaista:

- a) erityisjärjestöillä, UNICEF:illa ja muilla Yhdistyneiden Kansakuntien elimillä on oikeus olla edustettuina tämän yleissopimuksen sellaisten määräysten täytäntöönpanon arvioinnissa, jotka kuuluvat niiden toimialaan. Komitea voi tarvittaessa pyytää erityisjärjestöjä, UNICEF:ia ja muita sopiviksi katsomiaan toimivaltaisia yhteisöjä antamaan asiantuntija-apua yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevista kysymyksistä, jotka kuuluvat kunkin toimialaan. Komitea voi pyytää erityisjärjestöjä, UNICEF:ia ja muita Yhdistyneiden Kansakuntien elimiä antamaan raportteja yleissopimuksen täytäntöönpanosta kunkin omalla toimialallaan;
- b) komitea lähettää tarpeelliseksi katsomissaan tapauksissa erityisjärjestöille, UNICEF:ille ja muille toimivaltaisille elimille sopimusvaltioiden raportit, joissa pyydetään teknistä opastusta tai apua tai joista sellainen tarve ilmenee, yhdessä komitean omien huomioiden ja ehdotusten kanssa, mikäli niitä on näiden pyyntöjen tai tarpeiden suhteen;
- c) komitea voi suositella yleiskokoukselle, että se pyytäisi pääsihteeriä suorittamaan komitean puolesta tutkimuksia lapsen oikeuksiin liittyvissä erityiskysymyksissä;
- d) komitea voi tehdä ehdotuksia ja yleisiä suosituksia, jotka perustuvat tämän yleissopimuksen 44 ja 45 artiklan mukaisesti saatuihin tietoihin. Nämä ehdotukset ja yleiset suositukset toimitetaan kaikille asianosaisille sopimusvaltioille ja niistä sekä sopimusvaltioiden mahdollisista huomioista ilmoitetaan yleiskokoukselle.

III osa

46 artikla

Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille.

47 artikla

Tämä yleissopimus on ratifioitava. Ratifioimiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

48 artikla

Tähän yleissopimukseen voivat liittyä kaikki valtiot. Liittymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

49 artikla

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan kolmantenkymmenentenä päivänä siitä kun Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan on talletettu kahdeskymmenes ratifioimis- tai liittymiskirja.

2. Kunkin sopimusvaltion osalta, joka ratifioi yleissopimuksen tai liittyy siihen kahdennenkymmenennen ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisen jälkeen, yleissopimus tulee voimaan kolmantenkymmenentenä päivänä tällaisen valtion oman ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta.

50 artikla

1. Jokainen sopimusvaltio voi ehdottaa muutosta yleissopimukseen ja antaa muutosehdotuksen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille. Pääsihteerin on tämän jälkeen ilmoitettava sopimusvaltioille muutosehdotuksesta ja pyydettyä näitä ilmoittamaan, kannattavatko ne sopimusvaltioiden kokousta muutosesityksen käsittelemiseksi ja siitä äänestämiseksi. Mikäli neljän kuukauden kuluessa tällaisesta ilmoituksesta vähintään yksi kolmasosa sopimusvaltioista kannattaa sitä, kokouksen pääsihteerin kutsuu tällaisen kokouksen koolle Yhdistyneiden Kansakuntien alaisuudessa. Mikä tahansa muutosesitys, joka on hyväksytty läsnäolevien ja äänestävien sopimusvaltioiden enemmistöllä alistetaan Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen hyväksyttäväksi.

2. Muutos, joka on hyväksytty tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti tulee voimaan kun sen on hyväksynyt Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous ja kaksi kolmasosaa sopimusvaltioista.

3. Kun muutos tulee voimaan, se sitoo niitä sopimusvaltioita, jotka sen ovat hyväksyneet. Muita sopimusvaltioita sitovat edelleen tämän yleissopimuksen määräykset ja mahdolliset aikaisemmat muutokset, jotka ne ovat hyväksyneet.

51 artikla

1. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin vastaanottaa ja toimittaa edelleen kaikille valtioille valtioiden ratifioinnin tai sopimukseen liittymisen yhteydessä tekemien varaumien tekstit.

2. Varaumaa, joka ei ole sopusoinnussa tämän yleissopimuksen päämäärän ja tarkoituksen kanssa, ei sallita.

3. Varauma voidaan milloin tahansa peruuttaa ilmoittamalla siitä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, joka toimittaa asiasta tiedon kaikille valtioille. Tällainen ilmoitus tulee voimaan päivänä, jona pääsihteerin on sen vastaanottanut.

52 artikla

Sopimusvaltio voi irtisanoa tämän yleissopimuksen ilmoittamalla siitä kirjallisesti Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua siitä kun pääsihteerin on saanut siitä tiedon.

53 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin nimetään tämän yleissopimuksen tallettajaksi.

54 artikla

Tämän yleissopimuksen alkuperäiskappale, jonka arabian-, kiinan-, englannin-, ranskan-, venäjän- ja espanjankieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien

pääsihteerin huostaan. Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet edustajat hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Yleissopimus lapsen oikeuksista hyväksyttiin YK:n 44. yleiskokouksessa 20.11.1989. Suomea velvoittavaksi Lapsen oikeuksien yleissopimus tuli vuonna 1991.